

Как членството в еврозоната и банковия съюз ще подобри превенцията на кризи?

[Кристофор Павлов](#)

<https://money.bg/finance/kak-chlenstvoto-v-evrozonata-i-bankoviya-sayuz-shte-podobri-preventsiyata-na-krizi.html>

В сектора на недвижимите имоти се натрупва напрежение. Данните сочат за наличието на все повече жилища, чиито цени започват да се отклоняват от преобладаващото ниво на доходи. Диспропорциите, към днешна дата, са по-малки от тези в края на предишния цикъл с цените на жилищата, непосредствено преди началото на глобалната финансова криза от 2008 - 2009 г. Все пак, за да се върнем отново към пазар с близки до равновесни цени по доброкачествен начин - тоест избягвайки нова криза при жилищата, ще бъде необходимо цените на жилищата в големите градове да нарастват с темпове по-ниски от тези на доходите поне няколко последователни години. Охлаждане на жилищния пазар по доброкачествен начин обаче може и да не се случи.

И докато в следващите няколко години нов рязък спад в цените на жилищата изглежда малко вероятен, в средносрочен и особено в дългосрочен план, може отново да се стигне до натрупването на твърде големи диспропорции, които в крайна сметка да отключат разрушителна криза, подобна на тази от периода 2009 - 2013 г.

За да предотврати нов балон с цените на жилищата, регулаторът трябва да бъде в достатъчно силна позиция

За да се избегне нова криза с цените на жилищата, е необходимо да се управлява количеството ипотечен кредит, насочван към икономиката. Това е трудна задача, защото докато количеството ипотечен кредит към прегряващите дестинации, като София и някои други големи градове, ще трябва да се намали, то потокът от кредит за средните и малките населени места е добре да остане без ограничения. В тях не се наблюдава прегряване на пазара и цените на жилищата продължават да са в съответствие с преобладаващото ниво на доходите на домакинствата.

Справянето с тази важна и трудна задача изисква регулаторът на финансовия сектор да разполага с достатъчно власт, за да се противопостави на евентуален натиск от страна на влиятелни частни компании с интереси в строителството, инвестирането и финансирането на жилища, за които управлението на обема на ипотечния кредит, може да доведе до намаляване на печалбите в краткосрочен план.

Казано по друг начин, регулаторът на финансовия сектор трябва да бъде в достатъчно силна позиция, за да гарантира, че търговските банки и небанковите финансови институции няма да излагат реалната икономика на прекомерни рискове. Тоест, че финансовите институции ще служат на обществото, като осигуряват достатъчно кредити за производствени нужди, които не са обезпечени с ипотечи, включително и кредит за МСП, вместо да се опитват да редуцират риска в кредитните си портфейли, като прекалено бързо увеличават дела на кредитите, обезпечени с ипотечи върху недвижими имоти.

Необходимо е да помним уроците от кризата с цените на жилищата през 2009-13 г.

Регулаторът не трябва да забравя уроците от случилото се по време на предишния цикъл с цените на жилищата в периода от 1998 г. до 2016 г., и ако се окаже необходимо, ще трябва да

прояви нужната решителност, за да предотврати ново опасно натрупване на рискове за макроикономическата и финансова стабилност на страната в резултат от случващото се на пазара на недвижими имоти.

От значение ще бъде регулаторът да разполага с всички необходими инструменти, за да се противопостави на бъдещи промени в цикъла с количеството ипотечен кредит и цикъла с цените на жилищата, които заплашват да доведат до нова криза. Това вероятно ще означава регулаторът по-широко да използва максимални лимити за съотношението "размер на кредита спрямо стойност на имота", както и да започне да прилага изисквания за "максимален размер на разходите за обслужване на дълга към размера на разполагаемия доход на длъжника" за кредитите за домакинствата.

Членството в банковия съюз ще подобри надзора на финансовите институции

Членството на България в банковия съюз ще означава, че два регулатора едновременно ще наблюдават финансовата система. Те ще си сътрудничат и взаимно ще се допълват при изпълнение на задачите си по надзора, но в някаква степен и ще се конкурират да идентифицират първи наличието на евентуални проблеми и източници на слабост във финансовия сектор, за да не позволят репутацията им да бъде увредена.

Присъединяването към банковия съюз ще подобри обмена на информация с надзорните органи на страни от ЕС, което е важно за България, защото местният банков сектор се доминира от дъщерни компании на банки с централи в ЕС.

Но членството в банковия съюз, ще помогне да се реши и един друг, по-важен проблем. При криза, регулаторни органи на отделните страни, предвид техните национални мандати, може да се опитат да ограничат загубите за местните данъкоплатци, като ги прехвърлят в други страни, където банката има операции. Рискът България да пострада при такъв сценарий ще намалее, ако страната е член на банковия съюз и еврозоната, защото страните членки на тези два съюза няма да имат интерес проблемите да се прехвърлят от една страна в друга и така да се разрастват и изострят допълнително.

Членството в банковия съюз ще намали риска от повторение на фалита на КТБ

При присъединяването към банковия съюз ще стане близко до невъзможното, два регулатора - този в София и този във Франкфурт - да не забележат заобикаляне на правилата за отчетност и лошото управление на риска от страна на системно важна банка, което фалитът на КТБ извади на показ през 2014 г. Следователно, членството в банковия съюз и еврозоната ще бъде важна стъпка в усилията за "демониране на модела на завладяната държава", в който институциите, включително тези отговарящи за регулацията на финансовия сектор, са впримчени да защитават интересите на тясна група хора, а не на обществото като цяло^[1].

Участието в банковия съюз ще гарантира, че България няма да изостава по отношение на въвеждането на по-изискващи надзорни стандарти

В много страни, регулаторите са се оказвали под натиск да занижават надзорните стандарти, за да подпомогнат своите банки спрямо техните конкуренти от други страни. Има документирани и случаи, в които правителствата са притискали банките да финансират държавата, като купуват емитираните от нея държавни ценни книжа^[2].

В модерната история на България, такъв натиск не е наблюдаван, тъй като страната оперира при условията на валутен съвет, който не позволява публичният дълг да се монетизира от страна на централната банка. Той налага търговските банки да работят с по-големи резерви от капитал и ликвидност, тъй като възможностите на централната банка да им предоставя помощ, в случай на криза, са много ограничени.

Банковият съюз ще помогне да се предотврати натиска за занижаване на надзорните стандарти, както и регулаторния арбитраж, където финансовите компании извличат изгода от различията в регулаторните стандарти между страните. Всичко това може да не изглежда релевантно за България днес, но все пак ще бъде полезно, тъй като няма да позволи, по един или друг начин, страната да започне да изостава по отношение на прилаганите изисквания за капитал и ликвидност на банките в бъдеще.

България ще придобие допълнителна важност за останалите страни членки на банковия съюз и еврозоната

Тъй като страните от еврозоната няма да искат общата валута да се компрометира, те ще имат стимул да наблюдават по-внимателно случващото се в България. Този по-детайлен и по-далеч стигащ мониторинг ще увеличи вероятността за ранно идентифициране появата на възможни дисбаланси и източници на структурна слабост в българското стопанство. След като въпросните дисбаланси и източници на структурна слабост веднъж са идентифицирани, България ще бъде поставена под по-силен натиск от партньорите си в тези два съюза, да съгласува и предприеме необходимите коригиращи мерки, включително и тези, в случай на прекалено бързо покачване на цените на жилищата.

Всичко това сочи, че членството в еврозоната и банковия съюз ще даде тласък на модернизацията на регулаторните органи на страната. Ще се подобри надзорът на финансовите институции и способността на регулатора да предотвратява кризи. Финансова система ще стане по-стабилна и предвидима, което ще допринесе и за постигането на по-силен, по-устойчив и по-приобщаващ икономически растеж.

Край

[\[1\]](#) Зорница Маркова, Държавата КТБ: Историята на най-големия банков фалит в България или как функционира една ""захваната държава, 2017 г.

[\[2\]](#) Ивайло Яйджиев и Димитър Бечев, Защо България трябва да влезе в европейския банков съюз, 2015 г.

Кристофор Павлов е главен икономист на УниКредит Булбанк от 2005 г. Има магистърска степен по Счетоводство и контрол от УНСС. Завършил е с отличие и дистанционна магистърска програма по Стопанско управление и политика на Университета Стратклайд в Глазгоу, Шотландия.

ДИСКЛЕЙМЪР

Настоящият документ е изготвен на базата на обществено достъпна информация от източници, които се считат за надеждни, но за пълнотата или точността на тази информация не носим отговорност. Всички оценки и мнения, включени в този документ представляват независима преценка на екип "Икономически проучвания" към момента на неговото публикуване. Ние си запазваме правото да променим изразеното в документа мнение по всяко време, без предварително уведомление, както и да не актуализираме тази информация или да я оттеглим, без предварително уведомление.

Този документ е изготвен само с информационна цел, не е предназначен и (i) не съставлява, както и не е част от предложение или покана за продажба, отправяне на предложение за закупуване или записване на финансови инструменти (ii) не представлява съвет за отправяне на предложение за закупуване или записване на финансови инструменти, или какъвто и да е съвет за вземане на инвестиционно решение.(iii) за реклама. Инвестиционните възможности, дискутирани в този доклад могат да се окажат неподходящи за някои инвеститори в зависимост от техните специфични инвестиционни цели и времеви хоризонт или в контекста на тяхното цялостно финансово състояние. Дискутираните инвестиции могат да се колебаят в цената или стойността. Инвеститорите могат да получат по – малко отколкото са инвестирали. Промените в обменните курсове могат да окажат неблагоприятен ефект върху стойността на инвестициите. Освен това, минало изпълнение не е непременно показател за бъдещи резултати. В частност, рисковете, свързани с инвестиции във финансови инструменти в процес на обсъждане, не са обяснени в тяхната цялост.

Съдържащата се в този документ информация се отнася за момента, към който е предоставена, и не може да замести получаването на индивидуален инвестиционен съвет. Инвеститорите трябва да вземат свое собствено решение относно това дали инвестициите, които се реферират в документа са подходящи, с оглед на съответните рискове, своята инвестиционна стратегия и своя правен, данъчен и финансов статус.

Тъй като настоящия документ не представлява пряка или косвена инвестиционна препоръка или инвестиционен съвет, нито целия документ, нито част от него може да се счита за основа или мотив или обосновка за сключване на договор или поемане на какъвто и да е ангажимент. Инвеститорите се призовават да се свържат със своя банков инвестиционен консултант за индивидуални обяснения и съвет.

УниКредит Булбанк и/или неговите директори, мениджъри и служители не носят каквато и да е отговорност към получателите на този документ и/или към трети лица за каквито и да е загуби, произхождащи от ползването на настоящия документ или неговото съдържание.

Този документ не е предназначен за конкретни частни инвеститори, и информацията, съдържаща се в него, не може да бъде разкривана, разпространявана, възпроизвеждана или публикувана по каквато и да е причина без предварителното съгласие на УниКредит Булбанк.